

נכרי שקנה חמץ קודם הפסח ונתגייר בפסח

שו"ת חתם סופר חלק א (אורח חיים) סימן קיז

מ"ש מעלתו בקנין אגב [אי] הוא דרבנן או דאורייתא פלוגתא ראשונים היא. ומריש הוה אמינא דרמב"ן נמנה עם הסוברים שהוא קנין דאורייתא מדכתב כן גבי קנין חמץ בסוגי' דהרהינו במלחמת ה', וכן בש"ג דמייתי מג"א רס"י תמ"א ע"ש. והדרנא בי, דאפילו למ"ד אגב דרבנן, מ"מ בחמץ מועיל מן התורה, דהרי טעם הסוברים קנין דרבנן לא יועיל לקדושין דאורייתא וכדומה היינו משום דהפקר בית דין אינו אלא להפקירו מיד המקנה ולא להקנותו להקונה ולא מתקדשת האשה עי"ז, וא"כ בחמץ סגי לן בהפקר ולא צריך יותר, והך דהפקר בי"ד הפקר בודאי דאורייתא הוא, עיין גיטין ל"ו ע"ב ועיין סוכה למ"ד ע"ב תוס' ד"ה שינוי וכו' ושם הארכתי, ועיין ב"ש סי' כ"ח סקל"ה ואין כאן מקום לקבל אריך, ודי בזה להעמיד מנהג כל ישראל להקנות החמץ ע"י קנין אגב שכירות קרקע ואין לפקפק ולהרהר כלל. ובזה תנוח דעתו הרמה ויתענג על רוב שלום כנפשו ונפש א"נ:

גיטין לו:

דאמר ר' יצחק מנלן שהפקר ב"ד היה הפקר שנאמר (עזרא י) וכל אשר לא יבוא לשלשת הימים כעצת השרים והזקנים יחרם כל רכושו והוא יבדל מקהל הגולה. ר' אליעזר אמר מהכא (יהושע יט) אלה הנחלות אשר נחלו אלעזר הכהן ויהושע בן נון וראשי האבות וגו'. וכי מה ענין ראשים אצל אבות לומר לך מה אבות מנחילין את בניהם כל מה שירצו אף ראשים מנחילין העם כל מה שירצו.

בכורות ל:

ת"ר: הבא לקבל דברי חבירות חוץ מדבר אחד - אין מקבלין אותו, עובד כוכבים שבא לקבל דברי תורה חוץ מדבר אחד - אין מקבלין אותו, ר' יוסי בר' יהודה אומר: אפי' דקדוק אחד מדברי סופרים; וכן בן לוי שבא לקבל דברי לוייה, וכהן שבא לקבל דברי כהונה חוץ מדבר אחד - אין מקבלין אותו, שנאמר אהמקריב את דם השלמים וגו' העבודה המסורה לבני אהרן - כל כהן שאינו מודה בה אין לו חלק בכהונה.

שולחן ערוך יורה דעה הלכות בכור בהמה טהורה סימן שכ

סעיף ו

ט] <ה> בזמן הזה, מצוה (ב) לשתף עם העובד כוכבים קודם שיצא לאויר העולם, כדי לפטרו מהבכורה, אע"פ שמפקיע קדושתו, הכי עדיף טפי כדי שלא יבא לידי מכשול ליהנות ממנו בגיזה ובעבודה. י] ואם יקנה לעובד כוכבים חלק בעובר, (ג) אין הקנין חל, ד לפי שהוא דבר שלא בא לעולם, לכך יקנה לו חלק באם, ה (או יקנה לו האם ו כדי ו' } להקנות לו חלק בעובר) (ד) [יא] <ו> א } והקנין יהיה ז שיקבל פרוטה מהעובד כוכבים ח ויקנה לו המקום שהבהמה עומדת שם והמקום (ה) יקנה לו חלק באם. (ז) <ח> או (ו) שיקבל מעות מן העובד כוכבים, וימשוך הבהמה לרשותו או לסימטא ז' } דאז משיכה קונה לו עם המעות) (טור לדעת רש"י ורבינו תם).

שו"ת מחנה חיים ג:לא

ואוסף לבאר אפי' הי' עושה הגוי בשעת קנין החפץ השני קנינים קנין כסף וגם קנין משיכה לא מהני על שעה שנתגייר דאי למשל כסף קנינו בגוי א"כ קנין הכסף נפקע עכשיו כשנתגייר וקנין משיכה לא הי' אז כאשר הי' גוי קנין אצלו וכשנתגייר מלבד שכבר כלתה משיכה שלו משעה שנעשה ישראל אף זאת בשעה שעשה מעשה משיכה לא הי' הוא בר אותו קנין ... ואם נפקע עכשיו הקנין נשאר החפץ הפקר ממילא ודוק. וכי יפלא א"כ איך לא נזכר בש"ס שכל הקודם וזוכה בנכסי גר כל זמן שהוא חי זוכה בנכסיו ... נלע"ד אי משום הא לא אירא דראו חכז"ל דא"כ נעכב את נדיבי עמים יחפצו להיות מעם אלקי' אברהם מלהתגייר ... ולפ"ז כל זה תיקנו לו חכמים שישארו לו נכסיו אבל אם יבוא לידי איסור לא תקנו חכמי' שיהיה נשאר ברשותו ...

גר שנתגייר לולא מעשה הגירות אשר מקבל עליו דת ישראל לא הי' בא על חמצו איסר הנאה להפקיע כח ממונו והוא נכנס במעשה לגירות לקבל עליו תרי"ג מצות ובתוכם מצוה זאת שחמצו יהי' נפקע מכחו ורשותו ויהי' נעשה איסר הנאה הרי רגע הגירות הוא הגילה דעת וגם דבור מפורש וגם מעשה מילה או באשה טבילה לבד הוא ההפקר של חמץ אשר מפקיר אותו רגע טרם שיחול שם ישראל עליו ודוק. ולא מיבעי אם הגידו לו קודם הגירות שמיד יהיה נאסר בהנאת חמץ וקבל עליו שמהני אלא אפי' לא הודיע לו עד אחר הגירות אבל עכ"פ הגידו כדת שיש לנו תורה חמורה תרי"ג מצות והוא נכנס בו ומקבל עליו עול מצות א"כ גם איסר הנאה של חמץ בכלל ואין לך הפקר גדול מזה ודוק...

וידע כל רעיוני הי' עלי לחקור בדבר חדש דלא ידעתי אם הגר עובר בב"י אם נתגייר בהה"מ פסח דלמא דווקא מי שיוכל לקיים שבעת ימים לא יראה ולא ימצא ובר ישראל בעבר פסח חל עליו שישבות חמץ ולא יראה לו חמץ ז' ימים אבל שיבוא על איש חיוב דלא יראה ד' ימים חמץ הן דעל אכילה בודאי חייב אבל על ב"י צריך חקירה.

תלמוד בבלי מסכת פסחים דף צג עמוד א

דתניא: גר שנתגייר בין שני פסחים, וכן קטן שהגדיל בין שני פסחים - חייב לעשות פסח שני. דברי רבי. רבי נתן אומר: כל שזקוק לראשון - זקוק לשני, כל שאין זקוק לראשון - אין זקוק לשני. במאי קמיפלגי? רבי סבר: שני רגל בפני עצמו הוא, רבי נתן סבר: שני תשלומין דראשון הוא, תקוני לראשון לא מתקין ליה. ורבי חנניא בן עקביא סבר: שני תקנתא דראשון הוא

רמב"ם הלכות קרבן פסח פרק ה

הלכה ז

גר שנתגייר בין פסח ראשון לפסח שני, וכן קטן שהגדיל בין שני פסחים, חייבין לעשות פסח שני, ואם שחטו עליו בראשון פטור.

רמב"ם הלכות קרבן פסח פרק ו

הלכה ז

ישראל ערל שמל בערב הפסח שוחטין עליו אחר שמל, אבל גר שנתגייר ביום ארבעה עשר ומל וטבל אין שוחטין עליו שאינו אוכל לערב והרי הוא כפורש מן הקבר שצריך שבעה ימים ואחר כך יטהר, גזירה שמא יטמא גר זה למת לשנה הבאה ביום ארבעה עשר ויטבול ויאכל לערב ויאמר אשתקד כך עשו לי ישראל כשמלתי טבלתי ואכלתי לערב, והלא גזירה זו מדבריהם ופסח בכרת והיאך העמידו דבריהם במקום כרת ביום הקרבן שהוא יום ארבעה עשר, מפני שאין הגר מתחייב במצות עד שימול ויטבול, ואינו טובל עד שירפא מן המילה כמו שביארנו בענין הגירות, לפיכך העמידו דבריהם במקום זה, שהרי זה המל יש לו שלא לטבול עד שיבריא ולא יבוא לידי חיוב כלל. +/השגת הראב"ד/ ביום הקרבן שהוא יום י"ד. א"א כאן סותר מ"ש למעלה שהוא עושה בכאן יום י"ד זמן הקרבן ולפי דבריו היה לו לומר כאן ליל ט"ו שהוא זמן אכילתו. +

תלמוד בבלי מסכת פסחים דף צא עמוד ב

אמר רבי יעקב אמר רבי יוחנן: אין עושין חבורה שכולה גרים, שמא ידקדקו בו ויביאוהו לידי פסול

רש"י מסכת פסחים דף צא עמוד ב

ידקדקו בו - משום שאינן בני תורה יחמירו עליו לדקדק, ויפסילוהו על חנם.

תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת פסחים פרק ח

רבי יעקב בר אחא בשם ר' איסי אין עושין חבורה של גרים מתוך שהן מקולקלין אין מדקדקין בו והם מביאין אותו לידי פסול:

שו"ת שבט הלוי חלק ח סימן קיז

שאלה ב'

גר צדק שהוא בכור לאביו גוי האם צריך להתענות ער"פ, אע"פ דכקטן שנולד דמי אולי היות שהעיקר תענית נתקנה משום בכורי עכו"ם לגבי זה שפיר נחשב לבכור.

תשובה

משמעות הפוסקים דפטור, דאפילו ביוצא דופן נסתפקו הפוסקים מכ"ש זה דקטן שנולד הוא, מכ"מ עדיין י"ל כיון דאילו היה כן במצרים וקבל להיות יהודי ונתגייר לפני מכת בכורות בודאי היה ניצול א"כ יש טעם לתעניתו, ומספק יאכל מיני תרגימא כדעת הסוברים כן, ויתענה מסעודה.